

BRIEVEN

VAN

DR. H. F. KOHLBRÜGGE,

IN LEVEN PREDIKANT DER NEDERLANDSCH-GEREFORMEERDE GEMEENTE
TE ELBERFELD,

UITGEGEVEN

DOOR

DR. EDUARD BÖHL,

HOOGLEERAAR TE WEENEN.

UTRECHT,

C. VAN BENTUM.

1877.

loopen, en zij moet bovendien de liefde opkroppen in eigen boezem.

De kwaal, waaraan gij lijdt, is eene vrij algemeene, — er geen rust bij te hebben, is ook algemeen. Sommigen verdooven voor een' tijd dat pijnlijk gevoel met sterken drank. — De bekenenis van rusteloosheid is zoo algemeen niet; u wensch ik er geluk mée, en ofschoon die oprechtheid op zich zelf niets afloet, staat er toch geschreven: »die bidt ontfangt, de zoekende vindt, den aankloppen-den wordt opgedaant' — en: »indien gij die boos zijt uwen kinderen goede gaven weet te geven, hoeveel te meer zal uw Vader* in den Hemel den Heiligen Geest geven den Hem biddenden.»

Wat is die kwaal? Een ondeugend zijn tot alle goed werk. Waar zit de oorzaak? In den mensch zelf, die duizend middelen aangrijpt om zich van Gods eeuwige blijvende wet te ontslaan, en zich al in zijpaden indringt en in laat leiden, waarin hij zijn eigen wil kan volgen en zijn eigen wil hebben hier en hier namaals, hier er goed doorkomen, ginds er goed af- en inkomen. Hoe komt hij aan die kwaal? Door ongehoorzaamheid. Hoe gedraagt hij zich, wijl hij de pijn voelt van deze kwaal, of liever, terwijl hem een Engel des Heeren met uitgetrokken zwaard tot op de uiterste engte in den weg is, gelijk eens eenen Bileam? Hij zoekt bezigheden, verstrooiingen en geneugten, óf in hetgeen wij de wereld plegen te noemen, óf in hetgeen de Apostelen de wereld noemen, óf in beide te gelijk. Wie voedt deze kwaal? De lijder zelve, door in plaats van recht en gerechtigheid na te jagen, al stond er de hongerdoed op, zich een

Utrecht, November 17—1840.

Toen ik te Elberfeld was, kwam iemand ver uit het Nassausche bij mij inloopen, en vraagde, nog met stof en zweet van den langen marsch bedekt, wat hij doen moest om zalig te worden; ik antwoordde hem, dat hij weder naar huis zou gaan, daar eerst uitrusten, en het dan aan den levenden God vragen moest; dat Die hem dan zou leeren, dat het niet is des willenden noch des loopen, maar des ontfermenden Gods. Ook voor u zou ik niet één woord meer hebben, dan een dergelijk, ware er niet eene plie in uw schrijven, die mij perst tot meer.

Wij zijn elkander niet onbekend; in allen gevalle zijn wij uit éenen bloede gemaakt, heeft één God ons geschaapen; wij zijn broeders, en ik ben uw schuldenaar: — alleenlijk bezweer ik u bij de liefde, die gij van mij verwacht, dat gij van dezen oogenblik af, dat wij begonnen zijn aan elkander te schrijven, de liefde verdraagt, die wel niet ophoudt lief te hebben, al wordt zij vermoord, maar voor wie het toch een nameloos lijden is, miskend of verdacht te worden; want die haar wantrouwen of miskennen, of bang voor haar zijn, ziet zij in 't verderf

logen te verzinmen, waarop hij zich, niettegenstaande alle wakkerschudding, dat hij een logen in zijn rechterhand heeft, in slaap wiegt, om zoo de eeuwigheid intesluimeren; en, zoo hij eens opwaakt, is het om den Heilige Israëls op het kinnebakken te slaan, hetzij met directen wederstand, hetzij met veinzerij, deels in onwetendheid, deels met zelfbewustheid.

Van af het prediken van den braven T. heeft het Gode behaagd, zoo als gij schrijft, u onder de prediking des Woords te brengen op verschillende tijden en wijzen, ook in Gelderland. Wat gij sedert, (het zijn nu al 15 jaren,) gehoord hebt, is, (mag er ook eenig verschil/zicht zijn,) in de hoofdzak ook uwe belijdenis.

Vergun mij er u de sommier van optegeven. — De wet verdoemt ons — daar kunnen wij niets mée doen — wij zijn verloren — Christus moeten wij hebben — in dien Eénen is het alles — daarbij de eeuwige verkiezing — dan — het is evenwel een leven van heiligheid — en nu, wat zijn de middelen om daartoe te komen, — men is wel in Hem volmaakt — maar toch, — en nu komt de leer van den Heiligen Geest — van krachten, waarmede wij wat doen, dat goed is — van geloof enz. Intusschen, terwijl men die leer door een ringetje rijgt, heeft men een aantal leemten in de geschiedenis van zijn eigen hart, in die van anderen, vooral in het doen — die men niet weet aan te vullen — en die leemten ontdekt men het allermeest bij het lezen van het onomstootelijk Woord Gods, dat alle verkeerde theorie en praktijk bestraft en ijdel maakt.

De ziel van T. dobbert tot op dezen dag tusschen volmaaktheid en volmaakbaarheid — de ziel van L. zit in

een akelig warnet gevangen; de anderen, die gij gehoord hebt of hoort, hebben u mede een Evangelie geleerd, welks vrucht niet is heiligheid maar dood. Evenwel dat Evangelie hebt gij ook, en voor zooveel twee preeken in een boek van mij datzelfde leeren, voor zooveel stemt gij er mede in, of is u de letter duidelijk, niet de strekking, niet de geest, waaruit en het doel waartoe.

Wat is waarheid? Wilt gij ze van mij hebben, zij staat ten volle in dat boek, door u genoemd: ik kan ze u nog korter zeggen; gij zult ze begrijpen en ze evenwel niet vatten, tenzij bij bevinding. Daarom zeg ik u het volgende: Wat doet gij, dat u, naar de inspraak van uw gemoed, het meest tegen de borst stuit, dat gij eigenlijk afkeurt of verfoeit, dat gij op die of die plaats in de Schrift als eenen heiligen onbetamelijk aangeteekend vindt, — waarbij het u wel eens bang wordt, maar om hetwelk te laten, u een reeks van, ik weet niet wat, aangrint, — en waarbij gij dus denkt: ach, ik moet er maar zoo mee door, God vergeve het mij — dat hoorde wel zoo niet — maar. . . .

Dáár: hand aan den ploeg — en niet terug gezien. Gij kunt duizendmaal preeken lezen, preeken hooren — kerk of samenkomsten bezoeken — of u isoleren, omdat gij verschilt — ook mijn boek op en neêr lezen — en, wáár het hem zit, toch niet vinden. Contrarie, hoe meer verstand, gevoel, hart, zooveel te meer schokken hier en daar heen; — maar iets, dat gij niet kunt weg krijgen, dat u overal geen rust laat, dat telkens zich op nieuw weêr opdoet met meerder of minder kracht, en u zegt: zóó gedaan! — houdt dat niet zoo spoedig voor den duivel

of voor wettsche inwerking — maar doe dat. Ik behoef u niet te zeggen, wat dit is — uw geweten zal u zelf best zeggen: wat. — Zegt gij dan, o niet één, maar duizend, zoo antwoord ik: neen niet duizend, maar dit ééne — en, zegt gij; dat is preëken: »doe dat, zoo zult gij leven” — zoo antwoord ik: óf gij het uit den weg krijgen kunt, wat de Dooper hun antwoordde, die vroegen: wat moeten wij doen? — De uitvlucht: ja dat meende de Dooper zóó niet, is een toevlucht nemen van het hart tot afgoderij en wederspanningheid.

Nog eens, dat, dat particuliere ding, doe dat — of gij kunt of niet kunt, kracht of geen kracht, moed of geen moed hebt; en of het u ook nog zoo onmogelijk is — en dan, als de teerling zal geworpen zijn, dan zullen wij zien, of het gehoorzamen van, het zich buigen onder, het volgen der stemme des levenden Gods ook betere vrucht zal dragen, dan de appelen zijn van het geestelijk Sodom, waar ook onze Heer gekruist is.

Uw dienstvaardige in den Heere

H. F. KOHLBRÜGGE.

35.

Utrecht, 25 November 1840.

Gij hebt mijne woorden goed opgenomen en verdragen, dit geeft mij vrijheid, u de gevraagde oplossingen te geven; evenwél, deze waarschuwing vooraf: — ik zie uit uw antwoord, dat gij mijnen brief goed verstaan hebt, zoo als trouwens elk een mij verstaat, wien ik spreek of schrijf;

wél gevoelende, dat het waarheid Gods is tegen hem in — maar dat gij nu vraagt, is het zoeken van een pad ter zijde, om zóó den drang van u aftekeeren, die u gebiedt den Onzichtbare te volgen in het gehoorzamen van Zijne stem.

Gij begrijpt niet geheel, dat de vrucht van het door u in de verloopen jaren gehoorde Evangelie niet heiligheid maar dood is? Dan toch ten deele, want gij bekennt: ik heb er geen vrede bij. Gal. 5: 22 staat: de vrucht des Geestes is liefde, blijdschap, vrede (bij God en onder elkander). Gij bekennt, dat die vrucht er niet is bij dat Evangelie, derhalve is het niet Geest; en nu is er toch niet veel begrip noodig om te beseffen, dat wat niet Geest is, ook niet levend maakt, en dat dat, wat niet Geest is, ook niet naar den Geest der heiligheid is, en dat, wat dien overeenkomstig niet is, altemaal onheiligheid, zonde en dood in zich heeft en voortbrengt.

Maar, gij wilt misschien zeggen: ja, ik heb er wel geen vrede bij, maar ligt daarom de schuld aan dit Evangelie, — kan die niet aan mij liggen? Ik zeg u, dat dit Evangelie een ander Evangelie is, dan het Evangelie des zaligen Gods, dat het hetzelfde is, waarvoor de Apostelen hebben gewaarschuwd, en dat de verkondigers van hetzelfde, dezelfde menschensoort zijn als, die de Apostelen en des Heeren Woord uit de gemeenten verdrongen hebben — kort en goed een Evangelie, waarop de historische kerk nu 18 eeuwen gebouwd en opgetrokken is, waarvan de bouwers met der Apostelen vloek beladen waren, en nog zijn; een Evangelie, hetwelk de menschen in dien zelfden gang brengt, welken de Apostelen noemen: »wandelen naar vleesch” en: »zijn in den vleesche.”

Dr. H. F. Kohlbrugge

*Van de wezenlijke
Wijsheid*

EEN VIJFTAL PREKEN

Vertaald, bewerkt
en van aantekeningen voorzien door
T. van Es

DEN HERTOG - HOUTEN

WAARHEID IN HET BINNENSTE

PREEK OVER ROMEINEN 2:1-16

GEHOUDEN IN 1866 OF EERDER

Gezongen: Lied 83:4 en 5; Lied 70:1.

Daarom, o mens! kunt gij u niet ontschuldigen, wie gij ook zijt, die oordeelt. Want waarin gij een ander oordeelt, daar verdoemt gij uzelf in, nademaal gij even datzelfde doet, hetgeen gij oordeelt. Want wij weten dat Gods oordeel recht is over degenen die zulks doen. Maar denkt gij, o mens, gij, die oordeelt degenen die zulks doen, en doet ook datzelfde, dat gij Gods oordeel ontlopen zult? Of veracht gij de rijkdom Zijner goedertierenheid, geduld en lankmoedigheid? Weet gij niet dat Gods goedertierenheid u tot boete leidt? Maar gij, naar uw verstokt en onboetvaardig hart, hoopt izeeven de toorn op, op de dag des toorns en der openbaring van het rechtvaardig oordeel Gods. Die een iegelijk geven zal naar zijn werken, namelijk prijs en eer, en een onvergankelijk wezen dengenen, die met lijdzaamheid in goede werken trachten naar het eeuwige leven. Maar dengenen die kijfachtig zijn, en de waarheid geen gehoor geven, maar zijn de ongerechtigheid gehoorzaam, ongenade en toorn; droefenis en angst over alle zielen der mensen, die kwaad doen, voornamelijk der Joden, en ook der Grieken. Maar prijs, en eer, en vrede allen dengenen die goed doen, voornamelijk den Joden en ook den Grieken. Want daar is voor God geen aanzien des persoons: die zonder Wet gezondigd hebben, die zullen ook zonder Wet verloren gaan; en die aan de Wet gezondigd hebben, die zullen door de Wet veroordeeld worden. Nademaal voor God niet degenen, die de Wet horen, recht-

vaardig zijn, maar die de Wet doen, zullen rechtvaardig zijn. Want is het, dat de heidenen, die de Wet niet hebben, en nochtans van nature doen de werken der Wet, diezehe, dewijl zij de Wet niet hebben, zij zij zichzelf een wet. Daarmee, dat zij bewijzen dat het werk der Wet in hun hart beschreven is, nademaal hun geweten hun betuigt, daartoe ook de gedachten die zich onder elkander aanklagen, of ontschuldigen. Op de dag, als God het verborgene der mensen door Jezus Christus oordelen zal, achtereevolgens mijn Evangelie.

Ik moet nogmaals¹⁰² in herinnering brengen dat het goed is, wanneer wij alles wat in het eerste hoofdstuk vanaf vers 24 gezegd is, onszelf als een spiegel voorhouden, en dat wij een zodanige ontdekking van de ellende van de mens, hoe weinig hij Gods gerechtigheid doet, toch niet zo lezen, alsof het ons niets aanging, maar het op onszelf toepassen, anders is de overtreding er; en terwijl zij er is, slaat de mens er geen acht op dat hij overtreedt. Wanneer men de hand in eigen boezem steekt, moet men erkennen dat bij alle kennis van de waarheid, wanneer de mens niet de toepassing op zichzelf maakt, hij vol hoererijs, arglistigheid, nijd, boosheid, ongehoorzaamheid enzovoorts is. Houdt de apostel ons dit voor, opdat wij ons zullen verontschuldigen? Nee, maar opdat wij zullen leren dat, waar dit is, daar Gods toorn op de mens gericht is. Het kan niet missen: waar een mens als een goddeloze vergeving van zonden vindt, waarachtig verootmoedigd wordt, daar is hij in waarheid vroom, want het is de wonderbare werking van de waarheid, dat waar men zichzelf aanklaagt en verdoemt, de werken er ook zijn; waar men echter met werken

102. Misschien doet Kohlbrugge op de twee preken over Romeinen 1:17-32 en 2:1-24 die hij op 27 september 1857 heeft gehouden. Daarin komt veel voor, wat ook in deze preek te vinden is. Zie: H. F. Kohlbrugge, *Schriftauslegungen*, Zehntes Heft, Elberfeld 1908, S. 252-268. Hoofdzakelijk ook te vinden in: *Amsterdamsch Zondagsblad*, derde jaargang 1890, blz. 129, 136, 144 vv.

omgaat¹⁰³ en het toch enkel huichelarij is, daar weet men Gods gerechtigheid, dat, die zulke dingen doen, de dood waardig zijn, en hij dóet het niet alleen, maar heeft ook een welbehagen aan degenen, dié het doen.¹⁰⁴

Maar wat zit er in de mens? Juist dat wat er in vers 1 staat: hij wil anderen oordelen. Dat is de mens eigen: hij wil God zijn en meet zich aan dat hij Gods wil doen zal en wil; daarom maakt hij zich een ijveraar voor de Wet, oordeelt anderen, heeft een scherp oog om bij anderen te zien dat zij stof^{os} voor de deur hebben, maar de modder voor de eigen deur ziet hij niet. Daarom is er ook zo veel bekeringsijver die uit de Wet voortkomt, daarom zoveel zending; daarom is men zo spoedig bereid om te bestraffen, en zit geducht achter de ander aan, omdat hij dit of dat wat niet goed is gedaan heeft. Wanneer men dit echter zelf doet, kan men zich voor God niet verontschuldigen, en is niet iets beter, omdat men anderen bestraft heeft, maar men verzwaart veeleer zijn eigen oordeel. Wanneer men een ander bestraft, dan moet men eerst zichzelf bestraffen, en moet eerst zoeken wat de Wet wil, dat men bij zichzelf in orde moet brengen. Maar wanneer de mens met werken omgaat, zo heeft hij steeds een grote zak met fouten en zonden van zijn naasten op de borst en ziet deze voortdurend, maar de zak met eigen zonden hangt op de rug, en die ziet hij niet. Pas wanneer de mens aan de Wet gestorven is, worden de zakken verwisseld omgehangen, zodat men slechts de eigen fouten ziet, en met zichzelf genoeg te doen heeft. Dat is goed, dat is moedig, denkt u; u doet dit echter niet allen zo, maar u moet de waarschuwing ter harte nemen dat het ieder mens eigen is, groot van zichzelf te denken, en anderen te veroordelen

103. N.a.v. Galaten 3:10: "Want die met de werken der Wet omgaan, die zijn onder de vloek. Want daar staat geschreven: Vervloekt is een ieder, die niet blijft in al hetgeen wat geschreven staat in het boek der Wet, dat hij het doe."

104. Romeinen 1:32.

105. Letterlijk: gras.

en te verdoemen. Wat in het ene hart zit, zit ook in het andere, wat zich in de ene mens bevindt, bevindt zich ook in de andere. De ene mens is net zo gemaakt als de andere, dus zodoende wordt men het met God niet eens, dat men voor Gods Wet ijvert en in anderen veroordeelt hetgeen men zelf doet. Gods gericht is recht en oordeelt de mens uit zijn eigen woorden. Maar wat denkt de mens? Hij denkt dat hij daarmee Gods gericht en oordeel ontlopen zal.¹⁰⁶ Maar hij zal veeleer zijn oordeel verzwaren en hem niet ontlopen. Daar kan men zich dan aan beproeven, of men als goddeloze gerechtigheid gevonden heeft voor God. Gaat de mens met werken om, dan begrijpt hij niet dat van Gods kant alles louter geduld en lankmoedigheid is, dat men is, wat men is. Wonderbaar! Uit kracht van de werken der Wet, die de mens voorgeeft te doen, maar niet doet, doet hij een beroep op Gods goedertierenheid. God geeft mij dit of dat, denkt hij, het gaat goed met mij, ik geniet een goede gezondheid, ik heb mooie, lieve kinderen, heb een erfenis gekregen, zo zegt de mens dan zichzelf en denkt dat God hem genadig is, omdat hij zo vroom en trouw is, en zegt dan van anderen: die wandelen niet in Gods wegen, anders zouden zij ook net zo gezegend zijn als ik. Maar dan vraagt nu de apostel: 'Of veracht gij de rijkdom Zijner goedertierenheid, geduld en lankmoedigheid? Weet gij niet dat Gods goedertierenheid u tot boete leidt?'¹⁰⁷ Die met werken omgaan, hebben de toorn van God over zich, omdat daar alle verkeerdheid is, die de apostel in het eerste hoofdstuk ontdekt. Maar God is een groot God, en doet ondanks Zijn toorn de mensen louter goed, overlaadt hen met de rijkdommen Zijner goedertierenheid. God is een groot God en een grote Koning en Hij weet wel dat Hij met slagen de mens ook niet terugbrengt. Maar het goede in dit leven is geen bewijs dat God de mens ge-

106. Idem, vers 3.

107. Idem, vers 4.